

УДК 352/354+316.

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3\(45\)-127-139](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3(45)-127-139)

Бражко Олена Вадимівна доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Маріупольський державний університет, вул. Преображенська, 6, м. Київ, <https://orcid.org/0009-0001-5909-4481>

Чечель Анна Олександрівна доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Маріупольський державний університет, м. Київ, вул. Преображенська, 6. Запрошений академік, Cambridge Judge Business School, Cambridge University, Trumpington Street, Cambridge, CB2 1AG, UK Tel +44 (0)1223 339700, <https://orcid.org/0000-0003-4307-5574>

Верительник Світлана Мельсиківна доктор філософії публічного управління та адміністрування, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Маріупольський державний університет, вул. Преображенська, 6, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-6960-3737>

КОНЦЕПЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯКОСТІ ЖИТТЯ В ГРОМАДІ

Анотація. У статті розглядаються особливості соціальної відповідальності органів місцевого самоврядування та її основні принципи. Пропонується схема формування соціальної відповідальності організацій місцевого самоврядування. З точки зору соціально відповідальної діяльності завданням органів місцевого самоврядування є підвищення ефективності використання наявних місцевих ресурсів і розширення матеріальної бази якості життя в громаді. Розширення участі громадян у місцевому самоврядуванні є важливою умовою підвищення соціальної відповідальності, ефективності та прозорості місцевих органів влади. У сучасному світі, де посилюються авторитарні тенденції, громадянська активність стає надзвичайно важливою і значущою. З наукового погляду місцеве самоврядування можна розглядати як форму самоорганізації місцевих громад. У його основі лежать інтереси та потреби самої місцевої громади, що впливають із розвитку демократичних відносин у суспільстві та необхідності забезпечення ефективного управління на місцевому рівні.

Було запропоновано концепцію соціальної відповідальності місцевої влади. Основними елементами цієї концепції є суспільні активи - сама місцева громада, місцева влада, населення та бізнес. Вона також включає такі важливі елементи, як соціально комфортне середовище проживання, яке розглядають як мету і результат діяльності місцевих органів влади у сфері соціальної відповідальності, і програми місцевого розвитку, що є орієнтиром для діяльності муніципалітету і водночас механізмом узгодження інтересів окремих суб'єктів. Адже соціально відповідальне місцеве самоврядування - важлива форма демократії в демократичній державі, що дає змогу громадянам брати участь у розв'язанні місцевих проблем, які безпосередньо впливають на їхнє життя. Воно сприяє розвитку демократії в Україні, підвищує довіру населення до влади та покращує якість життя в місцевих громадах.

Keywords: concept, local self-government, principles, social responsibility, territorial community, sustainable development, society, quality of life of the population.

Brazhko Olena Vadimovna Doctor of Public Administration, Professor, Professor of the Department of Public Administration and Administration, Mariupol State University, St. Preobrazhenska, 6, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0001-5909-4481>

Chechel Anna Oleksandrivna doctor of economic sciences, professor, professor of the Department of Public Management and Administration. Mariupol State University, Kyiv, str. Preobrazhenska, 6. Visiting Academician, Cambridge Judge Business School, Cambridge University, Trumpington Street, Cambridge, CB2 1AG, UK Tel +44 (0)1223 339700, <https://orcid.org/0000-0003-4307-5574>

Verytelnyk Svitlana Melsikovna Doctor of Philosophy in Public Management and Administration Associate Professor of the Department of Public Management and Administration, Mariupol State University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-6960-3737>

THE CONCEPT OF SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE QUALITY OF LIFE IN THE COMMUNITY

Abstract. The article examines the features of social responsibility of local self-government bodies and its main principles. A scheme for the formation of social responsibility of local self-government organizations is proposed. From the point of view of socially responsible activity, the task of local self-government bodies is to increase the efficiency of the use of available local resources and expand the material

base of the quality of life in the community. Expanding citizen participation in local self-government is an important condition for increasing social responsibility, efficiency and transparency of local authorities. In today's world, where authoritarian tendencies are intensifying, civic activism becomes extremely important and significant. From a scientific point of view, local self-government can be considered as a form of self-organization of local communities. It is based on the interests and needs of the local community itself, arising from the development of democratic relations in society and the need to ensure effective governance at the local level.

The concept of social responsibility of local authorities was proposed. The main elements of this concept are public assets - the local community itself, local government, population and business. It also includes such important elements as a socially comfortable living environment, which is considered as the goal and result of the activities of local authorities in the field of social responsibility, and local development programs, which are a guideline for the activity of the municipality and at the same time a mechanism for coordinating the interests of individual subjects. After all, socially responsible local self-government is an important form of democracy in a democratic state, which enables citizens to participate in solving local problems that directly affect their lives. It contributes to the development of democracy in Ukraine, increases the trust of the population in the authorities and improves the quality of life in local communities.

Keywords: concept, local self-government, principles, social responsibility, territorial community, development, society, quality of life of the population.

Постановка проблеми. Сучасним спрямуванням суспільного розвитку є ефективна співпраця між державними, місцевими органами влади та громадянами, що супроводжується підвищенням вимог до професійних та етичних стандартів публічного управління. Задані спрямування в Україні посилюються реформами в організації місцевого самоврядування, що ведуть до децентралізації влади. Іншими словами, сучасний етап державотворення в Україні вимагає нового змісту діяльності органів місцевого самоврядування. У цьому контексті концепція соціальної відповідальності як плідна системна ідея, на нашу думку, має бути спрямована не лише на діяльність бізнес-структур, яка певним чином узагальнилася, а й на органи державної влади та місцевого самоврядування. У цьому контексті концепція соціальної відповідальності органів державної влади та місцевого самоврядування набуває все більшого значення, оскільки охоплює як соціальні запити громадян, так і кращі управлінські практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сферу соціальної відповідальності місцевих органів влади загалом і місцевого самоврядування зокрема,

вивчено в працях Бобровської О., Бородіної Є., Гончарук Н., Іщука Є., Маматової Т., Колповської А., Рижко А., Саприкіної М., Серьогіної С., Тітаренка І, Шарова Ю. та ін. Наукові дослідження цих авторів спрямовані на вивчення змісту соціальної відповідальності органів місцевого самоврядування як прогресивної соціальної технології, покликаної підвищити ефективність цього виду управління. Наприклад, Маматова Т. розглядала питання соціальної відповідальності муніципальних органів влади в контексті забезпечення сталого регіонального розвитку в Україні. Однак системні дослідження конкретних практик муніципального управління, заснованих на участі громадян у місцевому самоврядуванні та соціальній відповідальності, які є важливими умовами розширення матеріальної основи якості життя місцевих громад і підвищення соціальної відповідальності, ефективності та прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, не були предметом наукових досліджень у галузі державного управління.

Мета статті – визначення загального сенсу концепції соціально відповідального місцевого самоврядування, суть якої полягає в якісному соціальному житті суспільства.

Виклад основного матеріалу. Виконання соціальної відповідальності на всіх рівнях державного управління має свій сенс, і якщо на вищих рівнях влади вона сприймається громадянами, насамперед, як певне абстрактне зобов'язання держави, тоді як на нижчих рівнях вона набуває характеру очікувань громадян конкретних заходів і дій від органів влади та посадових осіб у певних ситуаціях. Тому за нових умов логіка суспільних трансформацій вимагає реформування системи місцевого самоврядування, представництва держави на місцях, адміністративних і регіональних структур. Саме на це спрямовані реформи децентралізації останніх років.

У контексті політики децентралізації особлива увага приділяється соціальній відповідальності місцевої влади. До органів місцевого самоврядування належать місцеві адміністративні органи із загальними повноваженнями, місцеві державні адміністрації зі спеціальними повноваженнями та органи місцевого самоврядування, що обираються громадянами. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування» [1] до системи місцевого самоврядування входять районні громади, сільські, селищні та міські ради, сільські, селищні та міські голови, виконавчі органи сільських, селищних і міських рад, старости, районні й обласні ради, що представляють спільні інтереси сільських, селищних, міських територіальних громад, а також органи самоорганізації населення.

Місцеві органи влади виконують посередницьку функцію між центральними і місцевими органами влади та громадянами. Місцева влада здебільшого відповідає за наявність і функціонування інфраструктури

поселення, регіональний розвиток, створення сприятливих умов для ведення бізнесу та створення робочих місць, а також за екологічний стан поселення.

Це пов'язано з тим, що в силу свого статусу місцева влада дуже близька до конкретних громадян та їхніх потреб, і саме через її роботу громадяни формують певні судження про функціонування владних структур. Дійсно, тісний контакт з громадянами є важливим елементом виконання місцевою владою своїх соціальних зобов'язань. Слід пам'ятати, що муніципалітети виражають і беруть на себе соціальну відповідальність тоді, коли між ними та їхніми громадянами існує реальний діалог і коли думки всіх сторін враховуються при регулюванні життя громади та вирішенні актуальних проблем. Цікаве дослідження на цю тему провели А. Колповська та Т. Маматова [2;3]. Вони вивчали рівень обізнаності муніципальних службовців про принципи соціальної відповідальності та доцільність розвитку цієї концепції в муніципальному управлінні.

Варто зазначити, що принципи соціальної відповідальності є фундаментальними для державного управління на національному, регіональному та місцевому рівнях. До речі, дотримання принципів соціальної відповідальності та сталого розвитку у воєнний час - це, як правило, єдиний спосіб захистити наше найцінніше надбання - наших людей. Виходячи з цього, можна провести відмінність між соціальною відповідальністю центральних органів влади, соціальною відповідальністю місцевих органів влади, соціальною відповідальністю місцевих органів влади, соціальною відповідальністю окремих державних органів та особистою відповідальністю державних службовців.

Соціальна відповідальність держави, її органів та посадових осіб полягає у формуванні та реалізації внутрішньої і зовнішньої соціально-економічної політики держави, спрямованої на забезпечення та підвищення високого рівня життя населення, розширення можливостей для людського розвитку, гарантування соціального захисту та продуктивної зайнятості, мінімізацію соціальних ризиків. Ця політика проявляється у підготовці та реалізації загальнодержавної програми найбільш ефективного для суспільства економічного, науково-технічного, соціального, національного, екологічного, культурного і духовного розвитку [4, с. 110-111].

Зміст соціальної відповідальності органів державної влади включає три основні елементи: розробка нормативних актів і створення культури дотримання правових норм, підтримка соціальної відповідальності організацій шляхом установлення вимог і стимулів, а також реалізація політики соціальної відповідальності у своїй діяльності [5, с. 8]. Деякі дослідники [6, с. 214] наголошують на необхідності визначення національної та місцевої соціальної відповідальності як виду відповідальності.

Здійснення повноважень на місцевому рівні та відображення соціальної відповідальності в діяльності всіх державних інституцій, що охоплює всю

територію їхньої юрисдикції, є необхідною умовою успішного функціонування місцевого самоврядування, чого неможливе підвищення ефективності та якості управління, реагування на потреби та запити місцевого населення, соціальний захист та заходи з охорони довкілля. Останні дослідження довели, що без підвищення ефективності та якості управління, реагування на потреби та запити місцевого населення, соціальний захист та заходи з охорони довкілля неможливо [7].

Тому, враховуючи високу актуальність питання соціальної відповідальності органів місцевого самоврядування та широке коло невирішених питань, пов'язаних з реалізацією соціальної відповідальності органами місцевого самоврядування, необхідним є створення єдиної концепції соціальної відповідальності, яка може охоплювати діяльність усіх типів органів влади, що діють на місцевому рівні.

Слід підкреслити, що в основу такої концепції має бути покладено завдання місцевої влади щодо забезпечення якісного публічного життя в суспільстві. Безумовно, реалізація якісного публічного життя в суспільстві неможлива без якісного виконання завдань, покладених на місцеву владу. Тому, на нашу думку, соціальна відповідальність органів місцевого самоврядування полягає, по-перше, у якісному виконанні своїх завдань у межах своєї компетенції, а по-друге, у додаткових зусиллях, необхідних для забезпечення якісного публічного життя в суспільстві.

Якісне соціальне життя в територіальній громаді - це цілісний і реалістичний процес функціонування та розвитку територіальної громади, який максимально задовольняє матеріальні, культурні та духовні потреби її членів і забезпечує ефективну взаємодію між суб'єктами, що здійснюють життєдіяльність у межах певних територіальних одиниць територіальної громади. Якісне соціальне життя в територіальній громаді знаходиться в центрі концепції соціальної відповідальності органів місцевого самоврядування, яка включає наступні складові:

– громади як соціальні групи, що проживають на певній території та беруть участь в економічній діяльності, включаючи виробництво та споживання суспільних благ, послуг, у тому числі сплату податків; соціальний захист та надання соціальних послуг, благодійність та суспільно корисна діяльність, вибори, адміністрування, місцеве самоврядування та комунікації, соціально комфортне життя, спрямоване на створення лояльного та доброзичливого середовища для всіх жителів;

– громадський актив - це найбільш соціально активна частина громади, яка озвучує соціально-економічні, культурні та політичні вимоги громади в цілому, здійснює зв'язок з органами влади, громадський контроль за діяльністю органів влади та безпосередньо бере участь у діяльності,

спрямованій на розв'язання соціальних, економічних та екологічних проблем громади. До громадського активу громади належать як окремі добровільні громадяни, так і громадські установи та організації, які займаються суспільно корисною діяльністю та представляють інтереси своїх членів на різних рівнях. В Україні також набувають популярності «громадські платформи»/ «громадські ініціативи», які є формою мобілізації зусиль громадян та громадських інституцій для вирішення важливих суспільних питань та різноманітних проблем;

– ефективна діяльність органів місцевого самоврядування, що є основою функціонування державної влади на місцевому рівні З огляду на науковий і кількісний підхід, викладений в доробці [8], ефективна діяльність органів місцевого самоврядування - це диференційована характеристика діяльності органів місцевого самоврядування, яка показує співвідношення трьох компонентів, першим з яких є фактичні результати: адміністративна територія, наявність змін соціально-економічних або екологічних умов, другим - ресурси, що використовуються органом місцевого самоврядування (фінансові, майнові, людські ресурси та знання), а третім - цілі, що ставляться, або передбачаються, або плануються.

– ефективна взаємодія місцевої влади з громадянами та бізнесом. Ефективна взаємодія місцевої влади з громадянами означає організацію такого рівня співпраці між місцевою владою та громадянами, який забезпечує регулярну участь громадян у прийнятті важливих для адміністративно-територіальної одиниці рішень та значний вплив громадян на рішення місцевої влади, що приносить економічні, соціальні та екологічні вигоди для адміністративно-територіальної одиниці. Ця взаємодія охоплює такі питання, як налагодження соціального діалогу з місцевими громадами, організація місцевих виборів, сприяння громадському контролю за діяльністю адміністративних органів та розробкою антикорупційного законодавства, сприяння розвитку громадянського суспільства з боку місцевої влади, робота консультативно-дорадчих органів, планування та проведення консультацій з громадянами. З іншого боку, ефективна взаємодія місцевої влади з бізнесом передбачає створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, зокрема, надання безкоштовних консультацій, запобігання зловживанню владою з боку муніципальних чиновників, боротьба з корупцією, допомога у пошуку виробничих та торгових площ, просування соціально відповідального бізнесу через пільгове розміщення зовнішньої реклами. Для бізнесу - це забезпечення законності його діяльності та створення нових робочих місць у муніципалітеті з відповідним соціальним пакетом, врахуванням інтересів місцевої громади у своїй діяльності та участь у вирішенні соціально-економічних та екологічних проблем регіону;

– соціально комфортне середовище для життя громади, а саме: задоволення освітніх потреб (дитячий садок, школа, професійне навчання); задоволення медичних потреб; забезпечення соціального захисту та соціальних послуг у громаді; надання та виробництво соціальної власності; підтримка зайнятості; муніципальна підтримка місцевого населення, в тому числі вразливих груп та сімей у складних життєвих обставинах; культурна громадська діяльність; підтримка безпечного середовища (пожежна безпека, професійна допомога)[9, с 59].

– підтримка створення сприятливого середовища, що має включати в себе добре облаштовані та озеленені території (в тому числі для людей з обмеженими можливостями), інфраструктурне забезпечення життя мешканців, приємне навколишнє середовище, включаючи централізовану каналізацію, питне водопостачання прийнятної якості, містобудівне забезпечення житлової забудови, планування зелених насаджень, зон відпочинку та дозвілля, гармонійне поєднання житлових та промислових районів, добре підібране поєднання, якісне дорожнє покриття, транспортне сполучення та доступність тощо.

– соціально відповідальні програми місцевого розвитку. Вони мають базуватися на засадах сталого розвитку людського потенціалу, бути запорукою гармонізації інтересів суспільства і природи, та дотримуватися принципів соціальної справедливості. Таким чином, основною метою регіонального розвитку є досягнення сталого економічного, соціального та екологічного розвитку[9, с 62].

Стратегії розвитку громад, а отже, і програми їх реалізації, повинні зосереджуватися на необхідності узгодження обсягів антропогенних чинників, як промислових, так і побутових, з обсягами, які можуть бути асимільовані екологічною системою даної території, а також на необхідності створення економічного підґрунтя для функціонування відповідної громади, оскільки без належної матеріальної підтримки громада буде деградувати. Загалом, розвиток громади вимагає, наскільки це можливо, балансу між соціальними, економічними, інституційними та екологічними цілями.

Всебічний розвиток промисловості можливий лише за умови підтримки прогресивних ідей, ініціатив та дій окремих промислових підприємств, науково-технічних установ та їх об'єднань, а також їх інтеграції в цільові регіональні та національні стратегічні програми, проекти модернізації та розвитку промисловості. Відновлення економіки має ґрунтуватися на розробці конкретних програм «пожвавлення» економічної активності в країні, а всі зусилля мають бути спрямовані на відновлення промислового та аграрного секторів. Важливим елементом післявоєнної промислової політики є розуміння того, що відбудова промисловості є довготривалим процесом і

вимагає співпраці між бізнес-організаціями та урядом. Поки що важко передбачити, як відбудуватиметься повоєнна відбудова української економіки, і важливо розробити можливі сценарії цього процесу, щоб залучити інвестиції в національну економіку. Вкрай важливо встановити зв'язки з потенційними партнерами, розробити стратегічний план відновлення і працювати якомога ефективніше.

Якщо розглядати соціальні цілі розвитку громад більш детально, то слід підкреслити необхідність стабілізації демографічної ситуації у відповідних населених пунктах - селах, селищах та містах. В ідеалі, населення громади повинно мати можливість стабільно зростати і забезпечувати зміну поколінь. Для досягнення цієї мети необхідно вжити заходів у двох головних напрямках: стимулювання агломерації населення в межах регіону та збільшення міграції та мотивувати народжуваність. З реформою територіального устрою та системи місцевого самоврядування, розширені можливості об'єднаних громад та утворених ними органів влади сьогодні включають розвиток і утримання інфраструктури та розширення можливостей громад щодо доступу до базової медичної допомоги, дошкільної освіти, середньої освіти та позашкільної освіти. Покращена інфраструктура охорони здоров'я та освіти, а також культурних і спортивних об'єктів значно підвищує життєздатність населення. Важливо, щоб у громаді надавалися соціальні послуги, а виплати соціальної допомоги організовувалися та здійснювалися ефективно, в тому числі шляхом покращення адресності.

В економічній сфері основними завданнями є стабілізація функціонування місцевої економічної системи та розвиток місцевого ринку праці, зокрема створення добре оплачуваних робочих місць. Ідеологія сталого розвитку вимагає від органів місцевого самоврядування враховувати екологічні обмеження на використання природних ресурсів, тобто проблему ведення господарської діяльності в межах екологічної ємності навколишніх природних систем[7, с 61]. Цього можна досягти шляхом впровадження сталих моделей промислового природокористування зокрема, видобутку та переробки природних ресурсів, сільськогосподарського виробництва – тваринництва та підтримання субсидованої продуктивності на територіях, що належать об'єднаним територіальним громадам.

Це стосується і невикористання природних ресурсів. Настав час впроваджувати енергозберігаючі технології, особливо в житлово-комунальному господарстві, та досягти регіонального компромісу між зручністю використання та екологічними міркуваннями і ціною послуг для населення. Розвиток «зеленої» енергетики на основі відновлюваних джерел енергії, яка може забезпечити електрикою і теплом населені пункти та окремі домогосподарства, а також має комерційне спрямування. Загалом, місцеві

органи влади повинні максимізувати свій потенціал соціальної відповідальності у сфері благоустрою громад, зокрема, у дорожньому секторі: розвиток інфраструктури, а саме підтримка існуючих об'єктів у належному стані та будівництво нових.

Проблема промислових та побутових відходів є серйозною проблемою для всіх громад в Україні. Системи управління відходами перебувають на початковій стадії майже по всій Україні. Сьогодні в промисловості переважає широкий підхід, а управління відходами здебільшого обмежується захороненням, яке, з огляду на свій статус, є основним джерелом шкоди для довкілля. Майже всі громади в Україні стикаються з проблемою якісного питного водопостачання, особливо в сільській місцевості, де поширене використання підземних та поверхневих водоносних станцій.

Вважаємо за необхідне зазначити, що місцеві громади пройшли випробування конфліктом під час війни і стали основною ланкою, що гарантує стабільність у тилу. На перших етапах широкомасштабної російської агресії регіональні громади взяли на себе частину підтримки та функцій військових, забезпечували життєдіяльність громад (і в розпал бойових дій), сприяли евакуації та розміщенню населення у відносно безпечних населених пунктах, підтримували передислокацію бізнесу і, що найголовніше, підтримували соціальну стабільність [10, с 366].

Іншими словами, місцеве самоврядування в Україні довело свою життєздатність в умовах воєнного стану. У більшості регіонів органи місцевого самоврядування зберегли свою функціональність, контроль і здатність ефективно працювати на місцевому рівні у співпраці з органами державної влади та керівниками в особі військової адміністрації.

Громади, що протиставляються фронту, змогли швидко адаптуватися до життя в умовах воєнного часу завдяки кільком рокам роботи в умовах фіскальної децентралізації та досвіду роботи у віддаленому режимі під час пандемії. За кілька місяців тиллові громади змогли відновити свої економічні показники до рівня, який існував до початку повномасштабної російської окупації. Це допомогло забезпечити їх стійкість, особливо в питаннях розміщення внутрішньо переміщених осіб та перепрофілювання організацій, установ, підприємств [10, с 521].

Висновки. Важко переоцінити роль і значення соціальної відповідальності в процесі модернізації суспільства України. Соціальна відповідальність є одним із сучасних елементів систем стримування і противаги, що забезпечують і захищають інтереси громадян під час їхньої взаємодії з органами державної влади всіх рівнів і секторів.

З метою найбільш ефективного впровадження принципів соціальної відповідальності в соціальну практику конкретних територіальних одиниць

бажано формалізувати їх реалізацію місцевою владою через єдину концепцію соціальної відповідальності, де загальною метою місцевої влади є гарантування високої якості соціального життя в суспільстві. Однак це неможливо без якісного виконання завдань, покладених на місцеву владу, як у межах власної компетенції, так і щодо додаткових суспільно корисних ініціатив.

Основними елементами цієї концепції є: місцева громада як соціально зріла та відповідальна група громадян; громадський актив як найбільш соціально активна складова; забезпечення ефективної діяльності органів місцевого самоврядування; необхідність ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування з громадянами та бізнесом; цілі та результати соціально відповідальної діяльності органів місцевого самоврядування, громадян та бізнесу, включаючи забезпечення соціально приємного місцевого середовища проживання та соціально відповідальна освіта [11].

Для реалізації запропонованої концепції на практиці необхідна подальша робота з розробки критеріїв ефективного функціонування органів місцевого самоврядування, в тому числі критеріїв оцінки соціально відповідальної поведінки осіб, які обіймають керівні посади у відповідних органах влади, та соціально відповідальної діяльності цих органів публічної влади в цілому.

З огляду на вищезазначене, соціальна відповідальність органів місцевого самоврядування, в тому числі муніципалітетів, є багатогранною та складною. Соціальна відповідальність муніципалітетів означає відповідальність за здійснення власних або делегованих повноважень, відповідальність за якісне надання публічних послуг, ефективну взаємодію з мешканцями своїх громад, бізнесом та громадськістю, відповідальність за наслідки своїх рішень, що стосуються економічної, соціальної, культурної та політичної сфер місцевого життя та навколишнього середовища, передбачає певне ставлення. Метою органів місцевого самоврядування має стити гарантування добробуту та високої якості життя в суспільстві.

Література:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України зі змінами та доповненням від 08.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
2. Колповська А. Розвиток концепції соціальної відповідальності в публічному управлінні в умовах децентралізації влади в Україні. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2016. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2016_2_5
3. Маматова Т. Упровадження концепції соціальної відповідальності в муніципальному управлінні: теоретичні засади та практичні рекомендації. Стандартизація. Сертифікація. Якість. 2014. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ssia_2014_2_6
4. Колот А.М., Грішанова О.А. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія. 2012. 501 с.

5. Зінченко А., Тітаренко І., Саприкіна М., Ішук Є. Прозорість і соціальна відповідальність муніципалітетів. Київ: Поліграфія «Юстон». 2020. 52 с.
6. Мелеганіч Г.І., Петрушенко Ю.М. Місцевий розвиток за участі громади. Том 4: Регіональні аспекти та сталий розвиток міст.. Київ: ВАІТЕ, 2016. 316 с
7. Бобровська О. Ю. Потенціал місцевого самоврядування в забезпеченні сталого розвитку регіону. *Аспекти публічного управління*. 2016. № 4-5. - С. 56-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2016_4-5_97.
8. Машкаров Ю.Г., Орлов О. В. Основні чинники, що впливають на ефективність діяльності регіональних та місцевих органів влади *Теорія та практика державного управління*. Харків.: Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”. 2016. №3 (54). С 166–172.
9. Дейч М. Є. Формування комплексної стратегії інституалізації соціальної відповідальності у суспільстві: матричний підхід. *Ефективність державного управління*. Львів: ЛРІДУНАДУ, 2014. — №4. — С. 57–77.
10. Потапенко В. Г., Баранник В. О., Бахур Н. В. Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2023. 553 с.
11. Rezvorovych, K. (2023). INTERNATIONAL NORMS AND THEIR ROLE IN THE GENDER VECTOR OF UKRAINE IN THE POST-WAR PERIOD: ANALYSIS OF SOCIAL, ECONOMIC AND POLITICAL ASPECTS. *PHILOSOPHY, ECONOMICS AND LAW REVIEW*. 2023. Volume 3, no. 2. P. 137–146. https://phelr.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/3_2/PhELR_3_2-137-146.pdf

References:

1. Pro mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: Zakon Ukrayiny zi zminamy ta dopovnenniam vid 08.12.2023. [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine with amendments and additions dated 08.12.2023]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> [in Ukrainian]/
2. Kolpovs'ka, A. (2016) Rozvytok kontseptsiyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti v publicnomu upravlinni v umovakh detsentralizatsiyi vlady v Ukrayini. [Development of the concept of social responsibility in public administration in conditions of decentralization of power in Ukraine] *Publichne administruvannya: teoriya ta praktyka*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2016_2_5. [in Ukrainian]/
3. Mamatova, T. (2014) Implementation of the concept of social responsibility in municipal administration: theoretical foundations and practical recommendations. Standardization. Certification. Quality. [Uprovadzhennya kontseptsiyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti v munitsypal'nomu upravlinni: teoretychni zasady ta praktychni rekomendatsiyyi. Standartyzatsiyya. Sertyfikatsiyya. Yakist']. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ssia_2014_2_6. [in Ukrainian]/
4. Kolot A.M., & Hrishanova O.A.(2012). Sotsial'na vidpovidal'nist': teoriya i praktyka rozvytku. [Social responsibility: theory and practice of development]. KNEU, Kyiv. [in Ukrainian].
5. Zinchenko, A., Titarenko, I., Saprykina, M., & Ishchuk, Ye. (2020), Prozorict' i sotsial'na vidpovidal'nist' munitsypalitetiv [Transparency and social responsibility of municipalities], Polihrafiya «Yuston», Kyi. [in Ukrainian].
6. Melehanych H.I., & Petrushenko YU.M. Mistsevyi rozvytok za uchasti hromady. Tom 4: Rehional'ni aspekty ta stalyy rozvytok mist. [Local development with community participation. Volume 4: Regional aspects and sustainable development of cities]. Kyiv: VAITE. [in Ukrainian].
7. Bobrovs'ka O. YU. (2016). Potentsial mistsevoho samovryaduvannya v zabezpechenni staloho rozvytku rehionu. [The potential of local self-government in ensuring sustainable development of the region]. *Aspekty publichnoho upravlinnya – Aspects of public administratio*, 4-5. 56-69. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2016_4-5_97.

8. Mashkarov YU.H., & Orlov O. V. (2016). Osnovni chynnyky, shcho vplyvayut' na efektyvnist' diyal'nosti rehional'nykh ta mistsevikh orhaniv vlady. [The main factors affecting the effectiveness of regional and local government bodies] *Teoriya t. a praktyka derzhavnoho upravlinnya – Theory and practice of public administration*. Kharkiv: Vyd-vo KharRI NADU “Mahistr”, 3. 166–172.

9. Deych M. YE. (2014). Formuvannya kompleksnoyi stratehiyi instytualizatsiyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti u suspil'stvi: matrychnyy pidkhid. [Formation of a complex strategy of institutionalization of social responsibility in society: a matrix approach]. *Efektyvnist' derzhavnoho upravlinnya – Efficiency of public administration*. L'viv: LRIDUNADU, 4. 57–77.

10. Potapenko V. H., Barannyk V. O., & Bakhur N. V. (2023). Mistseve samovryaduvannya yak chynnyk stiykosti tylu. [Local self-government as a factor in the stability of the rear]. Kyiv: NISD, 553.

11. Rezvorovych, K. (2023). INTERNATIONAL NORMS AND THEIR ROLE IN THE GENDER VECTOR OF UKRAINE IN THE POST-WAR PERIOD: ANALYSIS OF SOCIAL, ECONOMIC AND POLITICAL ASPECTS. *PHILOSOPHY, ECONOMICS AND LAW REVIEW*. 2023. Volume 3, no. 2. P. 137–146. https://phelr.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/3_2/PhELR_3_2-137-146.pdf

